

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin perusteet ja suositukset

Laura Repo, arviointineuvos, Karvi
Janniina Vlasov, arviointiasiantuntija, Karvi

Luennon sisältö

1. Laadun arvioinnin tausta ja tavoitteet
2. Varhaiskasvatuksen laatu muodostuu erilaisista tekijöistä
3. Miten laadun indikaattoreita hyödynnetään arvioinnissa?
4. Laadun arvioinnin systemaattisuus

Arvioinnilla tulee olla yhtenäiset tavoitteet, johon kaikki sitoutuvat

- Päivittäinen oman toiminnan ja pedagogisesti toteutetun työn reflektointi on tärkeä osa kehittävää työtä.
- Sen lisäksi tarvitaan kuitenkin systemaattista arviointia.
- Jotta vakan laatua voidaan arvioida, pitää tietää, mistä laatu koostuu!

Arviointi kannustaa kehittämään, kehittymään ja yrittämään parhaansa

Korostetaan luottamusta, avointa
keskustelua ja dialogia

Vahvuuslistoja
ranking-listojen sijaan

Arviointia tehdään oman
toiminnan kehittämiseksi

Arviointi antaa
mahdollisuuden oppia uutta

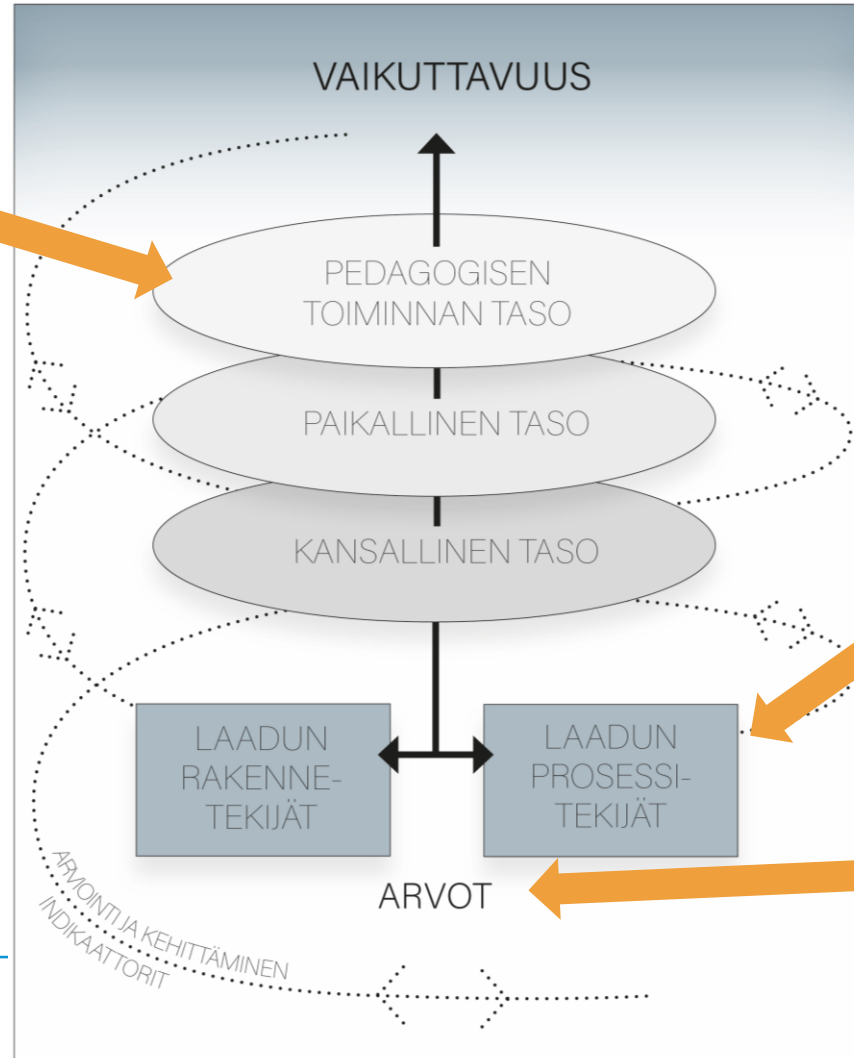
Kehittävä arviointi
korostaa osallisuutta

Arvioinnissa korostuu
vertaisoppiminen, vertaisarviointi
sekä hyvien käytäntöjen avoin
jakaminen ja hyödyntäminen

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin ja kehittämisen kansallinen malli

Arviointi ryhmä- ja yksikötasolla

→ arvioinnin kohteena on henkilöstön toiminta ja lapsen kohtaama varhaiskasvatuksen laatu

Laadun prosessitekijät ohjaavat arviointia ryhmä- ja yksikötasolla

Arvioinnin perustan muodostavat yhteiset arvot

**Varhaiskasvatuksen laatu
muodostuu erilaisista
tekijöistä**

Varhaiskasvatuksen laatutekijät ja niitä kuvaavat indikaattorit

- Perustuvat varhaiskasvatuslaissa, vasun perusteissa ja tutkimuksessa määriteltyihin tavoitteisiin.
- Jaotellaan laadun **prosessitekijöihin ja rakennetekijöihin**
- Luovat pohjan yhtenäisille toimintatavoille ja periaatteille, joiden mukaisesti varhaiskasvatusta voidaan arvioida.

Laadun rakennetekijät ja niitä kuvaavat indikaattorit

→ Toteutuvat kansallisella, paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasoilla:

- ovat varhaiskasvatukseen järjestämiseen liittyviä tekijöitä, joita määrittävät ja säätelevät esimerkiksi lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat ja ne ovat sen vuoksi suhteellisen pysyviä.
- liittyvät siihen, *kuka* vastaa varhaiskasvatustoiminnasta, *missä* toimintaa toteutetaan ja *millaiset* puitteet toiminnalle luodaan.

Varhaiskasvatuksen laadun rakennetekijät

- Varhaiskasvatusta ohjaava lainsäädäntö
  - Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus
  - Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma
  - Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen
  - Huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta
  - Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta
  - Yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä ja siirtymät
  - Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet
  - Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä
  - Henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit
  - Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu
  - Lapsiryhmän rakenne ja koko
  - Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt
-

Laadun prosessitekijät ja niitä kuvaavat indikaattorit

→ Toteutuvat pedagogisen toiminnan tasolla:

- Prosessitekijät ovat **varhaispedagogiikan ydintoimintoja** ja yksikön pedagogista toimintakulttuuria, joilla on edelleen **suora yhteys lapsen kokemuksiin**.
- Ne kuvaavat *miten* varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan.

Millaisista tekijöistä varhaiskasvatuksen prosessilaatu koostuu?

- Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus
- Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen
- Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt
- Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla
- Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri
- Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö
- Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

Laatutekijää määrittävät indikaattorit:

1. Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.
2. Henkilöstö on vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa tavalla, joka vastaa lasten kehitystä, kiinnostuksen kohteita sekä oppimisen valmiuksia.
3. Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.
4. Henkilöstö käyttää kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. Henkilöstö mukauttaa kielenkäyttönsä lapsen kokemusmaailmaan, sanoittaa toimintaa kielellisesti ja innostaa lapsia osallistumaan päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen omien edellytystensä ja taitojensa mukaisesti.
5. Henkilöstö huomioi ryhmän kaikki lapset ja ymmärtää lasten erilaisia ilmaisun tapoja.

Laadun eri tekijät ovat riippuvaisia toisistaan

- Laadun rakenteelliset ja prosessitekijät ovat dynaamisessa vuorovaikutuksessa keskenään.
- Rakenteellisten laadun tekijöiden yhteisvaikutusten on todettu ennustavan prosessin laatua yksittäisiä rakenteellisia tekijöitä paremmin.
- Jos rakenteet eivät ole kunnossa, eivät prosessitkaan ole yleensä laadukkaita.
- Laadun eri tekijöiden rinnakkainen tarkastelu on arvioinnin onnistumisen kannalta tarpeellista.

**Miten laadun indikaattoreita
hyödynnetään arvioinnissa?**

Indikaattorien toteutumista arvioidaan kriteerien avulla

- Indikaattorit eivät sellaisenaan sovellu arviointityökaluksi
  - Niiden pohjalta tulee määritellä tarkemmat **arviointikriteerit**.
  - Kriteerien määrittely on aina arvovalinta.
  - Sen vuoksi on tärkeää, että arvioinnin tarkoituksesta ja tavoitteista käydään yhteistä keskustelua monesta eri näkökulmasta.

Mikä on kriteeri?

- Arviointiperuste
- Indikaattoria tarkemmin määrittävä ominaisuus, joka pyritään muotoilemaan mahdollisimman konkreettisesti, jotta ko. ominaisuuden toteutumista arjessa voidaan arvioida (mitata)
- Selkeä, käytäntöä kuvaileva väittämä tai kysymys
- Kriteerejä voidaan arvioida ennalta määrätyllä skaalalla
  - Toteutuu erittäin hyvin, toteutuu hyvin, toteutuu kohtalaisesti, ei toteudu.
  - Tai yksinkertaisesti kyllä / ei -vaihtoehdoilla

Miten kriteerejä muodostetaan?

- Ensin päätetään, mitä tavoitellaan – *esimerkiksi* mihin vuorovaikutuksen osa-alueeseen huomiota tulisi kiinnittää.
- Jos valittu indikaattori on esim.:
  - ”Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.”
- Käydään tiimissä arvokeskustelu → mitä tarkoittaa myönteinen ja hellä vuorovaikutus? Miltä se näyttää, kun kohdataan lapsi?
- Muodostetaan kriteerit:
  - Kriteeri (esimerkki 1): ”Lapsille puhutaan myönteiseen äänensävyyn kaikissa tilanteissa.”
  - Kriteeri (esimerkki 2): ”Henkilöstö varmistaa päivittäin, että kaikille lapsille osoitetaan lämpöä, kiintymystä ja hyväksyntää.”

Esimerkkejä erilaisista kriteereistä toiminnan itsearviointiin:

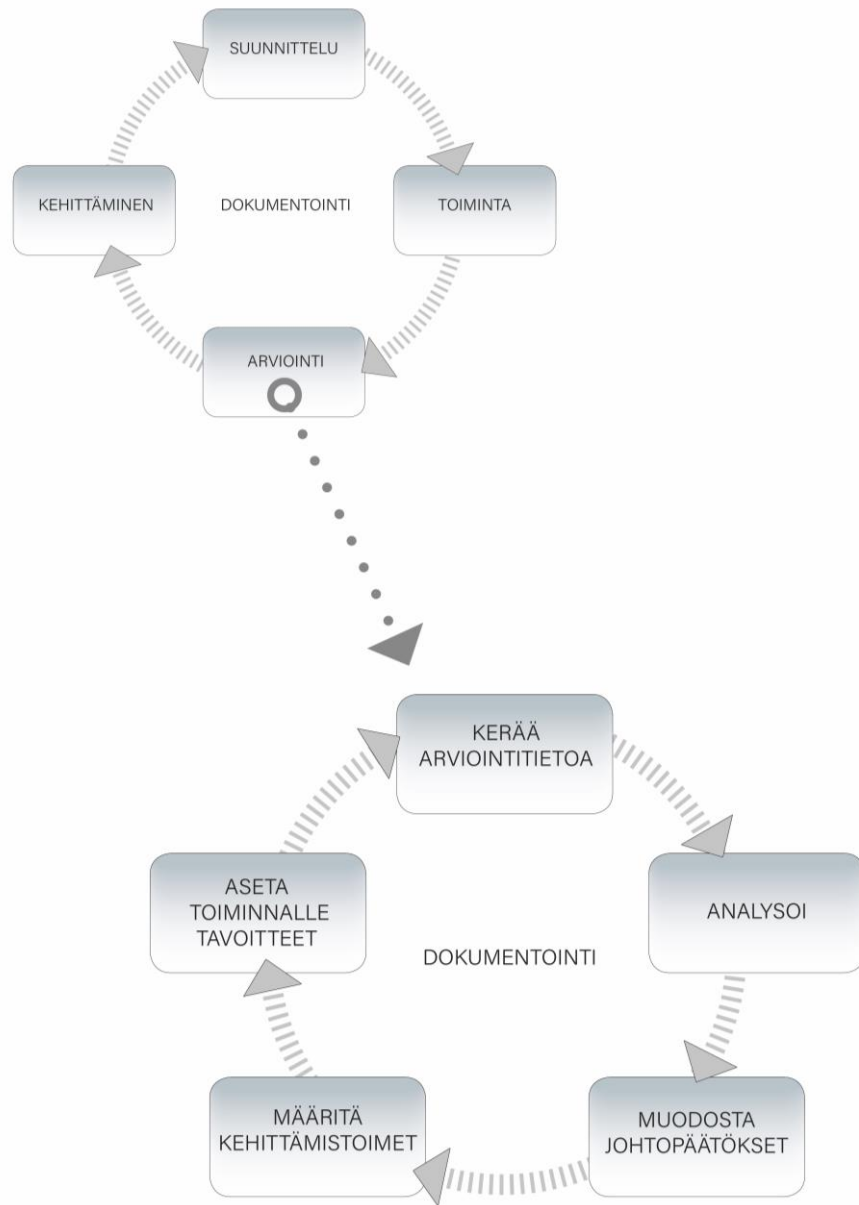
(kyllä / ei)

- Olemme yhdessä miettineet ryhmämme kaikelle toiminnalle pedagogiset perusteet.
- Ryhmämme henkilöstö osallistuu lasten leikkeihin päivittäin.
- Olemme rakentaneet ja muunnelleet oppimisympäristöjä yhdessä lasten kanssa säännöllisesti.

(ei koskaan – yksittäisiä kertoja – kuukausittain – viikoittain – päivittäin)

- Ryhmässämme on toteutettu suunnitelmallista toimintaa, jossa kaikki lapset hengästyvät.
- Ryhmässämme on toteutettu suunnitelmallista ja ohjattua kuvataidekasvatusta (esimerkiksi maalaaminen, piirtäminen, näyttelyt, multimediaesitykset).

Laadun arvioinnin systemaattisuus

Arviointi ei ole vain tiedon keräämistä.

Arviointi on prosessi, johon liittyy useita erilaisia vaiheita!

Arvioinnilla tulee olla toimivat rakenteet.

Arviointitiedon kerääminen ja analysointi

→ Tehdään arviointisuunnitelma

- Tiedon kerääminen
  - MITÄ aiomme arvioida ja MIKSI?
  - MILLOIN on tarkoitus arvioida?
  - MITÄ tietoa kerätään ja MILLAISISTA asioista?
  - MITEN tieto dokumentoidaan?
  - KUKA tai KETKÄ arvioinnin toteuttaa?
- Arviointitiedon analysointi
  - Miten, missä ja milloin kerätty tieto käsitellään? Kuka käsittelee?
- Mitä tiedolla tehdään? Miten kehittämistoimia seurataan?

Yhteenvetona

Arvioinnin tulee siis olla

- **Systemaattista ja suunnitelmallista**
= Arvioinnilla tulee olla sovitut rakenteet.
- **Tavoitteellista**
= Arvioinnilla tulee olla tavoitteet, johon kaikki sitoutuvat ja jota vasten arviointia peilataan.
- **Jatkuvaa**
= Osa arkea!
- **Johdettua**
= Päätetään, kuka vastaa arviointiprosessin läpiviennistä.
- **Kehittämiseen tähtäävää**
= Tavoitteena toiminnan jatkuva parantaminen.

**Pienin
askelin
eteenpäin!**